

KISEBBSÉGI MAGYAR PÁRTOK KORMÁNYZATI SZEREPBEN

SZARKA LÁSZLÓ

A szlovákiai Magyar Koalíció Pártjának kormányzati szerepvállalásáról*

Bevezető megjegyzések

Csehszlovákiában és Szlovákiában a kisebbségek kormányzati részvétele mindig is kivételt erősítő szabálynak számítottak: az Első Köztársaságban (1919-38 között) az 1920-as évek második felében, igen rövid ideig és csak kisebbségi német miniszterei voltak a prágai kormánynak, az 1969-ben létrejött föderációs rendszerben pedig Dobos László alig egy évig tartó tárca nélküli minisztersége mellett néhány súlytalan magyar kommunista kormányzati megbízatása jelentette a nemzetiségi kirakatpolitika csúcsteljesítményeit. Az 1989. évi fordulatot követően a Független Magyar Kezdeményezés a Nyilvánosság az Erőszak Ellen nevű szlovák mozgalom keretei között jutott kormányzati pozíciókhoz, de a mozgalom felbomlása után és a pártalakulások előrehaladtával a kisebbségi magyar pártok kormányzati bevonása teljes mértékben alárendelődött az önálló állam létrejöttét követően felerősödött nacionalista érdekérvényesítésnek.

Ezért kisebbségtörténeti szempontból kétségkívül igen fontos új fejleménynek tekinthető a Magyar Koalíció Pártjának kormányzati szerepvállalása az 1998. szeptember 25-26-i parlamenti választásokat követő szlovákiai kormányalakításban. Ennek a félidejénél tartó kormányzati ciklusnak a tanulságait tehát érdemes mélyebb elemzésnek alávetni, hiszen a „kisebbség = örök ellenzékiesség” képlettel való szakítás, a közös kormányzati fele-

---

* Készült a Külügyminisztérium Stratégiai Tervezési Főosztálya számára összeállított szakértői anyag alapján.

lősség vállalása, a kisebbségi érdekvédelem szempontjainak a kormányzati feladatokkal való vegyítése a nyilvánvaló előnyök mellett komoly kisebbségpolitikai kockázatokkal is jár.

Az MKP kormányzati részvételéről az elmúlt két évben egymástól homlokegyenest eltérő értékelések születtek. A szlovákiai magyar közvélemény, mi több, az MKP tagjainak, alapszervezeteinek egy része is arra a következtetésre jutott a 2000. év folyamán, hogy a Dzurinda-kormányt alkotó koalíción belül kialakult feszültségek, bizalmatlanságok miatt fel kell vetni a kormányból való kilépés lehetőségét. A szlovákiai kormányzati munkára egyre inkább jellemző határozatlanságot a koalíciós partnerek igen gyakran a kisebbségi magyar érdekek háttérbe szorítására próbálták felhasználni, ami tovább nyomatókosította a kilépés mellett érvelők argumentációját.

Az MKP legfontosabb követeléseinek (a magyar szempontokat érvényesítő közigazgatási reform, az egyetemi képzés magyar tannyelvű intézményi bázisának megteremtése, a kisebbségi nyelvhasználati jogok összhangba hozatala az európai kisebbségi és regionális nyelvi charta szellemiségével, valamint a nevesítetlen mezőgazdasági földek községi tulajdonba adása, a kisebbségi nyelvhasználati jogokat szavatoló törvények, rendeletek elfogadása) terén mutatkozó koalíciós ellenállás miatt a pártvezetésben is megjelentek a kormányból való kilépés lehetőségét fontolgató hangok.

Az alábbiakban a koalíciós szerződésben, illetve a Dzurinda-kormány programjában rögzített MKP-célok megvalósulását, azaz a kormányzati részvétel kisebbségpolitikai hozadékát elemezzük a 2001. január végi állapotok alapján. Minthogy a szlovákiai kormányzati ciklus a tanulmány megírásakor a második félidején járt, az elemzés jórészt folyamatban lévő politikai döntéseket, törvénytervezeteket, stratégiai elképzeléseket, egyeztetési eljárásokat vizsgál, azaz nem a politikai döntések kimenetelét, lezárt eredményeit kell itt mérlegre tenni, hanem a kormánykoalícion belüli együttműködési lehetőségeket, kompromisszumkötéseket alternatíváit és céljait.

A kormányzati szerepvállalás feltételei

A szlovák demokratikus pártok úgynevezett Kék Koalíciója és a három szlovákiai magyar párt koalíciója 1997. december 2-án és 3-án megállapodásokat kötött az 1998. évi választási évben kívánatos együttműködés alapelveiről. Fontos kiindulópontja volt az együttműködés alapelveit rögzítő nyi-

latkoznak, hogy az 1992. évi alkotmány felemás fogalmazásával szemben a szlovák pártok elismerték, a Szlovák Köztársaság nem csupán a szlovák nemzet állama, hanem minden állampolgáré. Jóllehet a szlovák pártok ezzel együtt eredetileg azt is követelték volna, hogy a magyar pártok ismerjék el a szlovák nemzetnek az önálló Szlovákia kikiáltásában tetet öltött nemzeti önrendelkezési jogát, ettől a kívánságuktól végül elálltak, de kompromisszumos megoldásként az MKP-t arra kényszerítették, hogy a közös kormányzás idejére mondjon le az etnikai elvű területi autonómia követeléséről.¹

Az 1998. szeptemberi választások ugyan a Mečiar vezette Demokratiszlovákiaiért Mozgalom (HZDS) győzelmét hozták, a Kék Koalícióban tömörült szlovák pártok azonban eleve elutasították a vele való együttműködés lehetőségét. A látszólagos patthelyzet miatt elhúzódt a kormányalakítás, amit a szlovák Demokratikus Koalíció (SDK), a Polgári Egyetértés Pártja (SOP), a Demokratikus Baloldal Pártja (SDL), valamint a Magyar Koalíció Pártja (MKP) intenzív koalíciós tárgyalásokra használt fel. A tárgyalások eredményeképpen elkészült koalíciós szerződésben az SDL nyomására az MKP kormányzati szerepvállalását az alábbi három feltételhez köttették: az 1997. decemberi ellenzéki együttműködési nyilatkozatban rögzített elv alapján az MKP-nak le kellett mondania az etnikai elvű területi autonómia célkitűzéséről, az önálló magyar egyetem megalapításáról, valamint az 1945-1946. évi beneši dekrétumok felülvizsgálatának igényéről.

Emellett a koalíciós szerződés azt is rögzítette, hogy Bős-Nagymaros kérdésében Szlovákia kormánya tudomásul veszi a Hágai Nemzetközi Bíróság ítéletét, nem kezdeményezi a magyar tannyelvű iskolák tannyelvének megváltoztatását, és a koalíciós pártok Rudolf Schustert, a Polgári Egyetértés Pártjának (SOP) elnökét jelölik a köztársasági elnöki tisztségre.

Az MKP szerepvállalását, részvételét a Dzurinda-kormányban tehát részletes koalíciós szerződés szabályozta. A három előfeltétel megfogalmazásával és beiktatásával a szlovák koalíciós partnerek, közülük is elsősorban az SDL képviselői, megpróbálták a magyar párt mozgásterét eleve beszűkíteni.² Ma már el lehet mondani, hogy az MKP tárgyalóküldöttsége komoly taktikai hibákat követett el, amikor hagyta magát belekényszeríteni ebbe a helyzetbe. Igaz, a feltételek mögött meghúzódó valóságos problémákat – a beneši dekrétumoknak a rendezetlen földtulajdonban jelentkező

negatív utóhatásait, a magyar tanárképzés Romániához, Jugoszláviához és Ukrajnához képest is rosszabb helyzetét vagy éppen a regionális önkormányzatok kérdését – fokozatosan mégiscsak sikerült a politikai viták centrumába állítani. Ezzel együtt az első másfél év politikai eredménytelenségéhez igen nagy mértékben hozzájárult az említett feltételekben megfogalmazott gyanú, miszerint az MKP-t alapvetően csak a magyar autonómia ördögi tervének megvalósítása foglalkoztatja.

Pedig maguk a szlovák pártok is tisztában voltak azzal, hogy a kormánypártoknak a mečiar korszak felszámolására a parlamentben minősített többségre lesz szükségük, különösen a kétharmados törvények, mindenkéltől a kormányprogramban szereplő alkotmánymódosítások parlamenti elfogadásakor, hiszen a Dzurinda-kormány legelemibb célkitűzésének, azaz az uniós csatlakozási folyamatban kialakult hátrányos helyzet felszámolásában az MKP kormányzati bevonása nélkül elméletileg sem lett volna semmi esélyük a sikerre. Mindehhez tehát az MKP kormányba való bevonása megkerülhetetlen volt, s ezért a koalíciós szerződésben kitartóbban kellett volna ragaszkodni ahhoz, hogy a zsarolás-ízű és nacionalista színezetű baloldali előfeltételek ne kerülhessenek be annak szövegébe. A három feltétel közül egyiket sem volt helyes úgy elfogadni, hogy a mögöttük meghúzódó tartalmi kérdések megoldására nem rögzítettek konkrét, kisebbségbarát alapelveket, terveket, intézményeket. Ennek megfelelően, az elveszített kezdeményezési lehetőségeket mintegy pótolva az MKP kormányzati pozícióit elsősorban azokon a területeken kívánta felhasználni, ahol erre a koalíciós szerződés, illetve a kormányprogram lehetőséget kínált: főként a mečiar korszak kemény centralizáló állammodelljének leépítését célzó közigazgatási reform előkészítésében, a regionális önkormányzati struktúra kiépítésében, a helyi önkormányzatok gazdasági és kulturális pozícióinak megerősítésében, a demokratikus kisebbségi politika és kultúra intézményrendszerének megteremtésében és megerősítésében, a kisebbségi kultúrák költségvetési finanszírozási rendjének kialakításában, a dél-szlovákiai magyar lakta régiók sajátos gazdasági, szociális, környezetvédelmi gondjainak enyhítésében stb.

A koalíciós szerződésnek megfelelően az MKP jelöltje (Csáky Pál) kapta meg a kisebbségi ügyekért és a regionális fejlesztésért felelős *miniszterelnöki* posztot, valamint a környezetvédelmi (Miklós László) és az építésügyi tárcát (Harna István). Államtitkári szinten van az MKP képviselve az építés-

ügyi, a munka-, szociális és családtügyi, a földművelésügyi, valamint a pénzügyi tárcánál. A két magyar miniszter saját hatáskörében magyar nemzetiségű hivatalvezetőt nevezett ki, ami gyakorlatban a magyarországi közigazgatási államtitkári szerepnek felel meg. A kormányzati struktúrában nem sikerült elérni, hogy az oktatási és a kulturális minisztériumban a kisebbségek ügyeivel önálló államtitkárság foglalkozzék. A parlament egyik alelnöki pozícióját Bugár Béla, az MKP elnöke tölti be, A. Nagy László irányítja az emberi jogi és kisebbségi, Farkas Pál pedig a pénzügyi bizottság munkáját.³

Az MKP kormányzati célítúzése és a kormánykoalíció belüli ellentétek

A nemzeti megújulás programjaként megfogalmazott és 1998. november 19-én elfogadott kormányprogram a Mečiar-korszak negatív bel- és külpolitikai örökségének felszámolásán túl azt tűzte ki célul, hogy Szlovákia stabil, európai értékrendeknek megfelelő, jóléti állammá váljék, amely gyorsított ütemben kikerülhet az előző periódus külpolitikai elszigeteltségéből. Ennek érdekében az 1992. évi alkotmány módosítását, a gazdasági, politikai élet törvényi újraszabályozását, a társadalmi értékek tiszteletét garantáló jogintézmények bevezetését helyezte kilátásba.

Az alkotmányos változások céljaként a polgári szabadságjogok megerősítését, a hatalmi ágak tiszta szétválasztását, valamint a szociális biztonság szavatolását jelölte meg. Emellett súlyt helyezett a köztársasági elnök közvetlen megválasztásának előkészítésére, a regionális önkormányzatok kialakítására, valamint a kisebbségi és emberi jogokat biztosító törvények elfogadására, a kisebbségi kulturális intézmények önálló jogi személyiségének visszaállítására.⁴

A Dzurinda-kormány mögött álló koalíciót névlegesen ugyan „csupán” négy párt, az Szlovák Demokratikus Koalíció – Slovenská Demokratická Koalícia (SDK), Demokratikus Baloldal Pártja – Strana Demokratickej Lavice (SDL), A Polgári Egyetértés Pártja – Strana Občianskeho Porozumenia (SOP) és az MKP alkotja, az 1998. évi mečiar választójogi törvény-módosítás nyomására a Szlovák Demokratikus Koalícióban társult „anypártok” (Kereszténydemokrata Mozgalom, Demokratikus Unió, Demokrata Párt, Szociáldemokrata Párt) közötti belső ellentétek, érdekütközések hamarosan felszínre kerültek. Hasonlóképpen sok vitára adott okot a koalíci-

ós szerződésben az SOP számára fenntartott köztársasági elnöki jelöltállítási jog, valamint az SDL és az MKP közötti permanens véleménykülönbség és vita.⁵

A belső véleménykülönbségek közül az MKP szempontjából a legsúlyosabb gondot a kormányprogram ütemezett végrehajtása érdekében megfogalmazott prioritások közül a következő kérdések jelentették: az úgynevezett nevesítetlen földek hovatarozásának problémája, a kisebbségi nyelvhasználati jogokat szabályozó törvény előkészítése, az anyanyelvi oktatás lehetőségének bővítése.

Ezekben a kérdésekben elsősorban a baloldali párttal, de a többi koalíciós partnerrel szemben sem sikerült elfogadtatni a magyar megoldási javaslatokat, tervezeteket. Mindezen meddő viták miatt az MKP vezető tisztségviselői többször is válaszüthöz jutottak, amikor is válaszolniuk kellett az alábbi kérdésekre: mi a haszna a kormányzati szerepvállalásnak, hogyan lehetne hatékonyabbá tenni a kormányzati részvételt, miként lehetne az MKP választói által sürgetett lépésekre sort keríteni, meddig szabad bent maradni a kormánykoalícióban?

S minthogy az ellenzéki pártok is folyamatosan hevesen bírálták a kormányt és – Schuster államelnök közreműködésével – 2000 novemberében sikerült népszavazást kicsikarniuk az előrehozott választásokról, a kormánykoalíció pártjai megállapodtak abban, hogy a kormány önértékelést készít első kétéves tevékenységéről. Ennek előkészületeként, kiindulási pontjaként minden koalíciós párt elkészítette a maga kormányzati önértékelését. Az értékelés alapjául azoknak a kormányzati prioritásoknak a vizsgálatát, esetleges módosítását választották, amelyeket a kormányprogram időarányos teljesítése érdekében a kormány működésének négy évére elosztva a kormányprogrammal egyidőben kijelölt.

A koalíciós pártok egymás közötti vitái, az SDL ingatag magatartása (a Mikuláš Dzurinda kormányfővel szemben kezdeményezett ellenzéki bizalmatlansági indítvány szavazásakor a baloldali párt elnöke, Jozef Migaš, a Szlovák Nemzeti Tanács elnöke a miniszterelnök ellen szavazott), valamint az SZDK fokozatos erodálódása, a miniszterelnök által 2000 novemberében megalapított SZKDÚ (Szlovák Kereszténydemokrata Unió) sajátos parlamenti és kormánykoalíciós helyzete szinte megkerülhetetlenné tette a kormánypártok önvizsgálatát.

A kormány 2000. november 8-án tárgyalta meg az egyes koalíciós pártok által elkészített önértékelő anyagokat. Az alábbiakban az MKP önértékelését tükröző anyagok – Csáky Pál miniszterelnök-helyettes kabinetirodájának, Bugár Béla pártelnöknek, az MKP miniszteri klubjának értékelései – valamint a kormányértékelésről beszámoló sajtóközlemények alapján próbáljuk megrajzolni a legfontosabb értékelési szempontokat.⁶

A Csáky Pál által felügyelt kormányzati munkáról készült értékelés abból indult ki, hogy a kormány regionális és kisebbségi politikájában sikerült kedvező intézményi változásokat beindítani. Így például 1998. december 2-án létrejött a kormány közigazgatási tanácsa, a Demokrata Párt által jelölt Viktor Ni ěanský személyében kinevezték a közigazgatási reformokért felelős kormánybiztost, 1999. augusztus 18-án elfogadták *A Szlovák Köztársaság közigazgatásának decentralizációját és modernizációját célul kitűző nemzeti programot*. Ennek legfontosabb célkitűzései alapvetően egybeestek az MKP által szorgalmazott változtatásokkal. A közigazgatási reform nyomán 2002-ig létre kellene hozni a regionális önkormányzatokat, szét kellene választani az állami és az önkormányzati közigazgatási jogköröket és költségvetési forrásokat, korrigálni kellene az 1996. évi meĉiari közigazgatási reform elhírbázott döntéseit, s meg kellene felelni az Európai Unió regionális politikai előírásainak.

A kisebbségi politika terén 1998 végén megalakult az emberi és kisebbségi jogokért felelős miniszterelnöki iroda, a kormányhivatal emberi jogokért és kisebbségekért felelős főosztálya, a parlament emberi jogi és kisebbségi bizottsága, a kulturális minisztérium szekciója és az oktatási minisztérium főosztálya. A pozsonyi kormány 1999. április 14-én létrehozta a Csáky Pál elnöklete alatt működő kisebbségi tanácsot, amelyben csak a kisebbségi képviselők, illetve a tanács elnöke és alelnöke rendelkeznek szavazati joggal. Vincent Danihel személyében a kormány kormánybiztost nevezett ki a roma ügyek koordinálására, s azonkívül több kormányzati programot dolgozott ki a romakérdés kezelésére.

A kormány gyorsított eljárással módosította az államnyelvtörvény kisebbségek szempontjából sérelmes rendelkezését a kétnyelvű bizonyítványok betiltásáról. Részlegesen és új, átfogó törvényi rendezésig terjedő érvennyel rendezte a helyi és járási iskolatanácsok kompetenciáit. A kormány sikeresen megelőznie a kassai magyar Thália Színház anyagi összeomlását, s egy viszonylag jelentős összeggel hozzájárult a Színház épületének fel-

újításához. A szerény pénzügyi lehetőségekhez képest sikerült újrateremteni a kisebbségi kulturális intézmények költségvetési támogatásának rendszerét, igaz, alaposan elmaradva az 1994 előtti támogatások összegétől. Így például a Csemadok a kormány 1999. június 16-i döntése értelmében a rendelkezésre álló 2,8 millió koronából 1,9 milliós támogatásban részesült 1996–1997 folyamán. Az egyes kisebbségi kulturális intézmények visszanyerték önálló jogi személyiségüket, amelytől a harmadik Mečiar-kormány fosztotta meg őket.

A kormány 1999. június 23-án törvénytervezetet fogadott el a kisebbségi nyelvek használatáról, s azt a legalább 20 százalékban kisebbségek által lakott szlovákiai települések listájával egészítette ki. A parlament által 1999 júliusában elfogadott 1999/184. számú törvényt az MKP – a párt parlamenti képviselői által benyújtott valamennyi módosító javaslat elutasítása, illetve a kormány által benyújtott törvénytervezet megcsonkítása miatt – nem támogatta.^{6a}

Nemzetközi téren a Dzurinda-kormány már 1998. november 24-én megállapodott a budapesti kormánnyal az alapszerződés kisebbségi rendelkezéseinek végrehajtását ellenőrző vegyesbizottság létrehozásáról, amelyben helyet kaptak az érintett két kisebbség képviselői is. A vegyesbizottsági munka eddig jórészt a kölcsönös ajánlások megfogalmazásában merült ki, az ajánlások végrehajtása, s annak számonkérése érdekében előbb-utóbb szükségessé válhat a bizottsági munka szerkezetének újrarendelése, átalakítása.

A Dzurinda-kormány 1999. évi összességében pozitív mérlegéhez képest a 2000. évben már jóval több a negatívum. Ennek okát Bugár Béla a koalíciós pártokon belüli belső problémák, viszályok elmergesedésében, a kormányi és a parlament együttműködésében megmutatózó ismétlődő zavarokban, valamint a koalíciós partnerek közötti feszültségekben jelölte meg. Az MKP több ízben is felvetette egyes kormánytagok felelősségét, de nyíltan idáig csupán Pavol Koncoš földművelésügyi miniszter távozását vetették fel a párt képviselői. Bugár a szlovák kormány 2000. november 9-i ülésén kritikai értékelésében rendkívül taktikusan nem a kisebbségi sérelmekre hivatkozott, hanem az integrációs törekvések szempontjából kulcsfontosságú törvények, döntések késlekedésére, a közigazgatási reform lelassulására, a munkanélküliség, illetve a közpénzek kezelésében mutatkozó katasztrófa-közeli helyzetekre. Összegzőképpen az MKP elnöke leszögezte: „A Magyar Koalíció Pártja teljes mér-

tékben tisztában van felelősségével a kormánykoalíció stabilitásáért és a Szlovák Köztársaság demokratikus fejlődéséért. A kormánykoalícióban való további működését a korrekt és partneri kapcsolatok alapján képzeli el, úgy, hogy a kormány a Szlovák Köztársaság kormányának programját teljes egészében, nem pedig részlegesen valósítja meg.⁷⁷

Az MKP miniszteri klubjának értékeléséből szintén az olvasható ki, hogy a kormány második évében a kormányprogramban szereplő kisebbségpolitikai prioritások végrehajtása lelassult, illetve a reméltnél jóval nehezebben halad előre. Az alábbiakban az MKP kormányzati szerepének megítélését alapvetően befolyásoló két nagy területet, a kisebbségi jogok érvényesülésével szorosan összefüggő oktatási-kulturális területet, illetve a szlovák nemzetállam demokratikus modelljének kialakítása szempontjából döntő jelentőségű közigazgatási-regionális szférát tekintjük át. Elsősorban azt vizsgáljuk, mennyiben képes az MKP a kormányzati pozíciókat a kisebbségi közösség érdekeinek védelmébe állítani, miközben természetesen ügyelnie kell arra, hogy a kormányprogram egészének, prioritásainak megvalósítását összhangba kell hoznia a magyar közösség érdekképviseletével.

A kisebbségi nyelvi jogok és az oktatási-kulturális intézmények

Az MKP-nak mind a koalíciós szerződésben, mind pedig a kormányprogramban sikerült kiemelt prioritásként megfogalmaztatnia az 1995. évi szlovák államnyelvtörvény után szabályozatlanul maradt kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozó törvény előkészítését és elfogadtatását. Ez annál is könnyebben ment, mert a kisebbségi nyelvtörvényt az EU kisebbségi főbiztosa több ízben is Szlovákia integrációjának legfontosabb politikai előfeltételei között említette. Jóllehet az MKP-nak már 1999 tavaszán készen volt az önálló törvénytervezete, a többi koalíciós párt ellenállása, fenntartása miatt a kormány úgy döntött, hogy készüljön egy kormánytervezet, amelyet azután benyújtottak a parlamentbe. Az MKP számára a kormánytervezet több szempontból is elfogadhatatlannak bizonyult: részben azért, mert az államnyelvről szóló törvény szellemisége és több sérelmes rendelkezése is érvényben maradt, részben pedig azért, mert sem az oktatásügy, sem pedig a közigazgatási nyelvhasználat terén nem sikerült teljes áttörést elérni.

A törvény ugyanis valójában csupán a közigazgatási szervekkel való kapcsolattartásra leszűkített „hivatalos érintkezésben” szabályozza a kisebbségi nyelvhasználatot. Komoly nyelvhasználati hátrány forrása a törvénynek az az áldemokratikus intézkedése, amely szerint a hivatalos érintkezésben az adott település lakói csak az esetben használhatják helyben, a járási, illetve a kerületi székhely hivatalaiban saját anyanyelvüket, ha a szóban forgó településeken és járási, illetve kerületi központokban a kisebbség arányszáma eléri a 20 százalékot.

Minthogy a mečiari és a készülő új közigazgatási reform kerületi, illetve megyei felosztása szerint nincs, illetve nagy valószínűséggel nem lesz legalább 20 százalékban magyar kerületi, megyei székhely, a magyar nyelvű hivatalos érintkezés csak a helyi, illetve az új közigazgatási reformmal megszűnő járási szinten érvényesülhet. A „hivatalos érintkezés” szűkített értelmezése miatt más állami és közhivatalokban, közintézményekben (posta, biztosító, bank, közlekedési vállalatok, kulturális intézmények) stb. a törvény nem biztosítja a kisebbségek anyanyelvhasználatát. Rendkívül súlyos jogsérelem forrása a közokiratok továbbra is kötelező szlovák nyelvűsége, a polgári szertartások (esküvő, temetés stb.) nyelvének szabályozatlanul hagyása. A törvény tehát igen csekély mértékben felel meg a szlovákiai magyar közösség igényeinek, sőt több vonatkozásban is a mindennapokban kialakult, jelenlegi nyelvhasználati gyakorlattól is elmarad. A szabályozatlanul maradt, illetve felemás módon rendezett területekre vonatkozóan a kormány tervezi a törvénymódosítás kezdeményezését, de az azóta eltelt másfél évben ennek semmilyen jelét sem tapasztalni. Időközben elkészült a kisebbségi nyelvtörvény végrehajtásáról szóló belügyminisztériumi végrehajtási rendelet, amely pontosan meghatározza a hivatali, közigazgatási anyanyelvhasználat, illetve kétnyelvűség feltételeit.⁸

Mindezek ellenére a magyar nyelvnek a hivatali érintkezésben való használata a törvény elfogadása óta eltelt időben kezd felerősödni: akadnak olyan járások, ahol a magyar vezetés alatt álló járási hivatalokban már megjelentek a kétnyelvű nyomtatványok, anyanyelven készült beadványok, a hivatali épületek külső és belső feliratai, útbaigazító táblái több helyen már szintén kétnyelvűek. A csallóközi, mátyusföldi vagy a gömöri, felső-bodrogközi magyar régiók kerületi székhelyein (Pozsonyban, Nagyszombatban, Nyitrán, Besztercebányán, Kassán) azonban a hatszázézes magyar közösség semmilyen nyelvhasználati jogokkal sem rendelkezik.⁹ Az MKP kor-

mányzati jelenléte, presztízse miatt a magyar nyelvűséget a szlovák többségi közvélemény is érezhetően jobban tolerálja: ma már csak elvétve fordulnak elő magyar nyelvű feliratok, községi névtáblák ellen irányuló rongálások, támadások.

A szlovákiai kisebbségi nyelvhasználati jogok kétségkívül elengedhetetlen és kívánatos bővítését szolgálhatná, ha Szlovákia társulna az Európa Tanács által 1992-ben elfogadott regionális vagy kisebbségi nyelvek chartájához. Az EU-integráció egyik politikai feltételeként megszabott társulás elé 2000 telén a pozsonyi kormánykoalíció szlovák pártjai – elsősorban az SDL, az ellenzéki pártok hangos tetszésnyilvánítása mellett – igyekeztek akadályokat gördíteni, nehogy a Charta ratifikációjával a jelenlegi szűkkeblű kisebbségi nyelvhasználati jogokat meghaladó szabályozás alakuljon ki. Az SDE részéről kiélezett kérdést, a kormánydöntés többszöri elhalasztása után Dzurinda miniszterelnök közbeavatkozása nyomán 2001. január 11-én sikerült politikai kompromisszummal feloldani. A szlovák kormány január 17-i ülésén fogadta el a Charta Szlovákiában alkalmazni kívánt rendelkezéseinek listáját, illetve az ehhez csatolt politikai nyilatkozat szövegét. A Charta szlovákiai ratifikálásáról a végső döntést a pozsonyi parlament, a Szlovák Nemzeti Tanács hozza meg.¹⁰

Az MKP-nak nem sikerült az Oktatási Minisztériumon belül Szigeti László államtitkár vezetésével önálló államtitkárság szintjére emelni a kisebbségi oktatásügy irányítását, ami jól jelzi Milan Ftáčnik miniszter (SDL) távolságtartó, etatista magatartását. Ugyanakkor a minisztérium Nemzetiségi Főosztálya 1999-2000 folyamán több részsikert könyvelhetett el. A Mečiar-kormány idején eltávolított magyar pedagógusok, igazgatók egy részét sikerült visszahelyezni állásába. Mások esetében különböző helyi, politikai, személyi okok miatt erre nem került sor, ami sokakban keltett visszatetszést, hiszen a magyar tanárok eltávolítására valamennyi esetben a kétnyelvű bizonyítványok mellett való kiállításuk, illetve a magyar tannyelvű oktatás védelmezése miatt került sor. Sikerült megállítani a magyar tannyelvű iskolák számának további csökkenését, mi több, a két év alatt három középfokú és öt általános iskolát sikerült alapítani. A járási tanügyi szakosztályok élére több járásban is magyar szakembert neveztek ki. Megalakultak a független tanfelügyelői központok, a Minisztérium hivatalos módszerként elismerte és 6 millió koronával támogatta a két szlovákiai magyar pedagógus által kifejlesztett, s nevük alapján

Szkabela-Bóna szlovák nyelvoktatási módszertannak nevezett oktatási programot, illetve annak tankönyvcsomagját. 2000 koratavasán aláírták a magyar-szlovák államközi ekvivalencia-egyezményt a diplomák kölcsönös elismeréséről, s a nyitrai egyetemen megkezdődött a magyarországi pedagógiai főiskolákon végzett pedagógusok kiegészítő képzése. Fontos jelzés, hogy a Szlovákiában is egyre kisebb gyermekszám mellett a 2000/20001-es tanévben 2,5 %-kal több elsőst írtak be magyar tannyelvű iskolákba, mint az előző két tanévben.

Az oktatásügyben a legnagyobb gondot továbbra is a magyar tannyelvű egyetemi tanárképzés, azaz a nyitrai egyetem mellett kialakítandó önálló magyar kar problémájának megoldatlansága jelenti: a tárgyalások többször is elakadtak, a kormány elé 2001 elején új alternatív javaslat kerül, amely az egyes tanszékek mellett magyar szekciók létrehozását szorgalmazza, s ezekre támaszkodva jönne létre majd a magyar kar. Ugyancsak nem sikerült elérni a komáromi Kálvin János Teológiai Intézet akkreditálását, ami nagy mértékben megnehezítheti a végzős hallgatók dolgát.

A 2001. évi magyar prioritások között a magyar miniszteri klub elemzése az önálló magyar pedagógusképző kar létrehozását, az Állami Pedagógiai Intézetben és a módszertani központokon belül magyar részlegek felállítását tekinti kiemelt feladatnak. Emellett elő kell segíteni a kis létszámú alsó tagozatos magyar tanítási nyelvű iskolák fennmaradását, magyar szakemberekkel kell megerősíteni a tanfelügyelő központokat, s a készülő új közoktatási törvénytervezetben érvényesíteni kell a kisebbségi magyar oktatásügy érdekeit.^{10a}

A Milan Kňaňko vezette kulturális tárcán belül 1998. december 1-jén megalakult a Kisebbségi Kultúrák Főosztálya. Szlovákiában összesen 11 kisebbségi csoportot ismernek el hivatalosan, a támogatásokat közöttük osztják el, ami a legnagyobb kisebbségi közösségre, a magyarra nézve több szempontból is hátrányos, hiszen a 11 közösség közül 5-6 az ezres létszámot sem éri el. A kisebbségi magyar kulturális intézmények egy része közvetlen állami támogatásban részesül (Ifjú Szívek Együttes, a komáromi és a Kassai magyar színházak, a kisebbségi kultúrákkal foglalkozó múzeumok, könyvtárak, a Szlovák Rádió és Televízió magyar nyelvű műsorai. (A két magyar színház átlagosan évi 7-8 millió koronás támogatásban részesül, de az elmúlt két évben a magyarországi támogatásokkal kiegészítve sem lehetett biztosítani a két társulat zavartalan működését.)

A közművelődés terén a legnagyobb gondot a központi magyar múzeum hiánya jelenti: megfelelő pénzügyi háttér nélkül az eddigi javaslatokból, elképzelésekből nem lett semmi: sem új múzeum kialakítása nem kezdődött el, sem pedig a komáromi Duna-menti Múzeum átalakításáról nem született döntés. Az önszerveződés eredményeképpen kialakult magyar könyvtár, a somorjai Bibliotheca Hungarica, valamint a két kutatóintézet (a pozsonyi Mercurius Társadalomtudományi Kutatócsoport, illetve a galántai Fórum Társadalomtudományi Intézet) pedig az elmúlt két évben is csupán alkalmi, jórészt pályázati támogatásokban részesült, és mindhárom intézmény meglehetősen mostoha körülmények között működik.

Az amatőr együtteseket, kulturális intézményeket a Kisebbségi Kultúra Célalap 50 millió koronás keretéből támogatják a Nemzetiségi Főosztály mellett működő szakbizottság pályázatokat elbíráló döntései alapján.

Az MKP két szakminisztere, Harna István az építésügyi és Miklós László a környezetvédelmi tárca vezetője az elmúlt két évben komolyabb politikai vagy szakmai kritikában nem részesültek, teljesítményüket a kormány már említett november 8-i ülése is kedvezően ítélte meg: az építési tárca a tervezett 12,5 ezer új lakás átadásával a kormányzati minősítésben a kevés „jeles” érdemjegy egyikét kapta. A kormány saját teljesítményét a négyfokozatú skálán kettesre (magyarországi értékek szerint: négyesre) értékelte. A 2000. évi 22 kormányzati prioritás teljesítését értékelő kormányülésen mindössze az MKP által szorgalmazott két prioritás teljesítését (a nevesítetlen mezőgazdasági földek tulajdonviszonyának rendezését, illetve a magyar tannyelvű pedagógusképzés intézményesítését) minősítették „elégtelen” osztályzattal. Ezeknek a „magyar prioritásoknak”, illetve a velük szemben tanúsított koalíciós, főként baloldali elodázó és negatív magatartásnak természetesen megvan a maga oka. Az MKP okulva a koalíciós szerződésbe iktatott előfeltételekből, a kormánykoalíció alkotmánymódosítási törekvéseinek támogatását szintén három feltételhez köti: a regionális és kisebbségi nyelvi charta szlovákiai ratifikálásához, a nevesítetlen földek közösségi tulajdonba adásához és a nyitrai magyar kar létrehozásához. Az MKP vezetésében 2000 utolsó hónapjaiban konszenzus alakult ki arra vonatkozóan, hogy ennek a kormányprogramban prioritásként megfogalmazott célnak a teljesítésével át lehet hidalni a koalíciós szerződésben vállalt önkorlátozások nyomán kialakult politikai úrt a magyar kisebbségi közösség legfontosabb érdekeinek érvényesítésében.¹¹

Ugyancsak november 8-án látott napvilágot az Európa Bizottság országjelentése, amely távolról sem volt ennyire elégedett a Dzurinda-kormány teljesítményével. A kritikai megjegyzések között a kisebbségi nyelvtörvénynek és végrehajtásának fogyatékoságai is szerepeltek. A legtöbb bírálatot kisebbségi vonatkozásban a szlovák kormány romapolitikája kapta.¹²

A regionális önkormányzatok kérdése

Az MKP kormányzati munkájának a kisebbségpolitika mellett a regionális politika jelenti a másik pillérét. A kisebbségpolitikában az a tény okozza a legtöbb gondot, hogy az MKP önmagát továbbra is mint olyan politikai pártot határozza meg, amelynek a legfőbb célja a szlovákiai magyar nemzeti közösség eredményes politikai érdekképviselése. Ennél fogva a többi kisebbség részéről gyakorta éri az a vád a Csáky Pál által képviselt kormányzati kisebbségpolitikát, hogy az kizárólag a magyarkérdéssel törődik. Pedig a szlovák kormányprogramban és a Csáky-vezette kormányhivatalnak, a Kisebbség és Emberi Jog szekciónak az eddigi működésében a romakérdés jóval nagyobb hangsúlyt kapott, mint bármely más kisebbség ügye.

A regionális politika ettől eltérően látszólag olyan országos ügy, amelynek keretei közt a demokratikus szlovák politikai pártok azonos szintű érdekeltiséggel arra törekednek, hogy a kormányprogramnak megfelelően Szlovákia a mečiar centralista állammodell átalakításával megteremtse a decentralizált kétfokozatú (község, megye) közigazgatási rendszert, amelyben a települési és megyei önkormányzatok jogkörei az eddiginél lényegesen nagyobb közigazgatási területekre terjednek ki. A szlovákiai költségvetésből a jelenlegi alig 5-6 százalékos részesedés helyett az önkormányzatok által kezelt állami pénzforrásoknak közel 18 százaléka, azaz évente mintegy 50 milliárd korona kerülne az önkormányzatokhoz, ami más szóval azt jelentené, hogy a helyben beszedett adóknak közel egyharmada az önkormányzatok kezelésében maradhatna.

A közigazgatási reform Ivan Mikloš miniszterelnök-helyettes irányításával kidolgozott koncepciójában és menetrendjében a legfontosabb alapelvek a közfeladatok ellátásának kormányzati és önkormányzati kettéválasztásával kialakítandó duális modell megerősítése, valamint a közigazgatás fokozatos és radikális „államtalanítása”. Ez utóbbi alapfeltétele a tulajdonjog rendezése, az állami tulajdonból fakadó felelősségek a tulajdonnal együtt való átrü-

házása a községekre, illetve az azok által működtetett gazdasági társaságokra, például a mezőgazdasági földek, az erdőbirtokok, az energetikai, közlekedési infrastruktúrában, az iskola- és az egészségügyben stb.

Az önálló szlovák állam megteremtése óta eltelt rövid hét év során a két Mečiar-kormány (1992–1993, 1994–1998) sikerült ezeket az alapvető reformokat elodáznuk, és mindent elkövettek az etatista modell bebetonozását szolgáló törvények elfogadtatása érdekében. A szlovákiai közigazgatási reform tétje tehát óriási, mert radikális fordulatot jelenthet a szlovák nemzetállam demokratikus irányú átalakítása irányában. A kormány regionális stratégiáját összegző anyag abból az alapfeltevésből indul ki, hogy a nyugat-európai fejlődéshez hasonlóan a posztkommunista országokban is „folyamatban van a nemzetállam szuverenitásának fokozatos korlátozása, egyrészt az európai uniós szerződésben foglaltak által, másrészt a belpolitikai jogi rendszerekbe való beavatkozás lehetősége által”. A dokumentum érványában fontos szerepet kap az európai regionalizálódás folyamata, amely a stratégiai anyag szerzői szerint „az integráció következő szakasza, reakció a nacionalizmusra, de a modern állam válságára és az fejlesztési források kérdésére” is.¹³

2000. június 28-án komoly változások történtek az 1999 augusztusában elfogadott alapelvekben és menetrendben. A közigazgatási reform kormánybiztosának, Viktor Niňanskýnak az előterjesztése alapján a kormány úgy döntött, hogy Szlovákiában az állami és a az önkormányzati régiókat 12-12 megye megteremtésével úgynevezett szimmetrikus modell keretében hozzák létre. A mečiar-i közigazgatási reform keretében létrehozott nyolc kerület és 79 járás helyett az új tervezet a kétszintű közigazgatási modellben tizenkét megyére kívánja felosztani Szlovákiát. A dél-szlovákiai magyarok lakta részek közül a csallóközi-mátyusföldi régiót ez az új tervezet is a nagyszombati, illetve a nyitrai megyék közt kívánja felosztani, míg a nógrádi-gömöri régióban – a kassai megyéhez sorolt rozsnýói járás nélkül – önálló megye létrehozását javasolja. A felső-bodrogi, Ung-vidéki magyar régiót pedig az egész kelet-szlovákiai részt felölelő zempléni megyéhez sorolja a tervezet.¹⁴

Az MKP, amely az 1994. január 8-i komáromi önkormányzati tanácskozáson elfogadott dokumentumokban megfogalmazott programot magára nézve ma is kötelezőnek tartja, rövid időn belül kidolgozta önálló javaslatát, amely tizenharmadik megyeként az 53 százalékban magyarlakta Duna-

menti regionális egység megteremtését javasolja. Ezzel egyrészt meg lehetne előzni azt, hogy a természetes regionális összetartozás alapelve a csalóközi-mátyusföldi régióban csorbát szenvedjen, másrészt a kiugróan nagy népességű nagyszombati és nyitrai megyék a többi tervezett megyéhez hasonló nagyságú lakossággal rendelkeznének. (A tervezett megyék 450 ezres átlagos lélekszámhoz képest a két ominózus megye a maga 714, illetve 717 ezer lakosával messze megelőzi a sorrendben őket követő zsolnai megyét). Az MKP miniszterei a júniusi kormányhatározat minisztertanácsi vitájában nem álltak ki az MKP elképzelései mellett, ráadásul a szavazáskor Miklósi László másik két magyar minisztertársa tartózkodása ellenére a határozat mellett szavazott.¹⁵

A szlovákiai kormánykoalíción belüli feszültségek – az SDE elnökének az ellenzék irányába való politikai nyitást szorgalmazó lépései, a miniszterelnök által alapított új párt parlamenti súlytalansága és egyéb tényezők – miatt egyre nehezebben elképzelhető, hogy a közigazgatási reform előkészítésében az MKP-nak sikerül megváltoztatnia a szlovákiai magyarság szempontjából kedvezőtlen elképzeléseket. Azok az elképzelések pedig, amelyek a javasolt megyehatárok mellett a regionális választásokat szabályozó törvény módosításával, a kompetenciák méltányos elosztásával próbálják az MKP ellenzéseit csökkenteni, elfogadhatatlanok a magyar párt vezetői számára.¹⁶

2001 első negyedében mindenféleképpen eldőlt, mit tud az MKP megvalósítani regionális önkormányzati elképzeléseiből, képes lesz-e meggyőzni koalíciós partnereit arról, hogy azokat a természetföldrajzi, etnikai adottságokat, amelyeknek a figyelembevétele az európai regionális politika alapelvei közé tartozik, nemcsak a szlovák lakta régiókban illik és kell betartani, hanem Szlovákia egész területén. Az elemzői pozíciót a megfigyelői magatartással felcserélő szerző két ok miatt kételkedik ennek lehetőségében. Egyrészt a szlovák politikai közvélemény mindenfajta magyar túlsúlyú regionális alakzat létrejöttét szeretné eleve kizárni a politikai lehetőségek közül, s e tekintetben minden szlovák politikai párt hálával gondol a mečiarri közigazgatási reformra, amelynek atyja, az államalapító exkormányfő annak idején brutális őszinteséggel kifejtette: az új közigazgatási területi felosztás kiemelt dél-szlovákiai célja a magyar kisebbségi autonómia törekvések végleges leszerelése. A mostani közigazgatási reform előkészítői e tekintetben hűséges követői az államalapító politikusnak, s maga Viktor Ni űnaský,

a közigazgatási reformmal megbízott kormánybiztos is kijelentette a Szlovák Rádió 2001. január 12-i délelőtti egyenes adásban sugárzott Kontakt Stúdió című műsorában, hogy azért nem támogatja az MK által szorgalmazott úgynevezett komáromi megyét, mert ő maga sem akar „Szlovákia sír-ásója” lenni.

Másrészt az MKP-t a kormányon belül a baloldal folyamatosan zsarolni tudja a dél-szlovákiai települések határaitban igen nagy mennyiségben található nevesítetlen földtulajdon rendezetlen helyzetével, illetve a magyar tannyelvű felsőoktatási intézmény lebegtetésével. Ugyanakkor az MKP kormányból való kilépése teljesen ellehetetlenítené a Dzurinda-kormány integrációs erőfeszítéseit, nagy valószínűséggel eleve megakadályozná demokratikus pártok 2002. évi választási esélyeit egyedül biztosítani képes alkotmánymódosítást. S ami a legrosszabb a megjósolható következmények között, hogy mindezekért a kudarcokért a kormánykoalíció eddigi legstabilabb tényezőjét, az MKP-t tennék felelőssé Szlovákiában és esetleg az Európai Unió körökben.

Kormányzati szerepvállalás és kisebbségi érdekképviselet

Minden félsiker, kudarc ellenére, az MKP kormányzati szereplése nem olyan negatív és eredménytelen, mint ahogyan azt a szlovákiai magyarok körében és Magyarországon is gyakran értékelik. A kormányalakításnál a baloldali koalíciós partner által kikényszerített önkorlátozó előfeltételek, s az azóta is gyakran tapasztalt ellenmozgások ellenére az MKP miniszterei, államtitkárai, a tárcák kisebbségi főosztályai, s hasonlóképpen a parlamenti klub, és a bizottságok magyar tagjai, valamint a járási, kerületi hivatalok MKP által delegált vezető beosztású tisztviselői igyekeznek a magyar közösség javára hasznosítani kormányzati, illetve hivatali helyzetüket, beosztásukat. Sikerült stabilizálni a magyar tannyelvű közoktatási rendszert, újra működésbe hozni a – szlovákiai magyarok többsége által radikális reformra érettnek mondott – Csemadokot, működési és pályázati támogatáshoz juttatni a magyar közösség kulturális intézményeit.

A kormánykoalíción belül az MKP-nak sikerült kialakítani a megbízható, stabilizáló partner képét, amit az elfogulatlan szlovák sajtó is egyre inkább méltányol: „A Bugár-féle MKP ebben az évben is (2000-ben – Sz. L.) hú maradt önmagához. Ismét nem volt soraiban egyetlen korrupciós

botrány, nem érték tetten hazugságokon, s ismét többnyire tartotta magát a megállapodásokhoz. És természetesen – szlovák koalíciós partnerei ismét csupán létszámnövelő tényezőként akarták kezelni. Csak amikor az MKP bejelentette, hogy mérlegeli kilépését az ilyen koalícióból, nagyvonalúan bizonyos »könyvradományokat« helyeztek számára kilátásba. Mégpedig egyenesen a kormányprogramból.¹⁷

Az MKP 2000. október–novemberében elkészült önértékelési alapvetően a sikerekre helyezik a hangsúlyt. A legkritikusabb az MKP elnöksége nevében, Bugár Béla pártelnök által jegyzett háromoldalas összefoglalás. Ez az elemzés nyíltan bírálja a Dzurinda-kormányt, mert a közös kormányzás második évétől kezdődően egyrészt a gazdasági és közigazgatási reformfolyamatok lelassultak, a törvényalkotásban komoly lemaradások vannak, a kormánykoalíción, sőt az egyes kormánypártokon belül pedig kiélezett viták folynak. Mindennek a kormányprogram akadozó teljesítésében kimutatható káros következményeit egyedül a kormányfő lenne képes felszámolni, de ő maga is többször határozatlannak bizonyult, s nem ritkán többet foglalkozik saját új pártjával, mint a kormányzati munka irányításával. Bugár Béla néven nevezve az SDE elnökének, Jozef Migašnak a miniszterelnökkel szemben az ellenzék által benyújtott bizalmatlansági indítványra történő parlamenti szavazását, kemény kritikával illetve az MKP-t folyamatosan támadó baloldali pártnak a mečiari ellenzékhez közelítő politikáját.^{17a}

Az MKP feltételeinek részleges teljesítése

A szlovák kormány 2001. január 17-i ülésén elfogadta az európai kisebbségi és regionális nyelvi charta szlovákiai ratifikálására vonatkozó tervezetet és annak politikai kísérőlevelét. Ez a döntés elvileg lehetővé teszi, hogy az államnyelv-törvény és a kisebbségi nyelvtörvény közötti ellentmondások értelmezésében a kisebbségi nyelvhasználati jogokat igény szerinti a kisebbségi nyelvtörvény szellemében alkalmazzák.

Az európai integrációs folyamat Szlovákia számára megszabott feltételei közül tehát újabbat sikerült teljesíteni, de a csatlakozás szempontjából legfontosabb lépések még hátra vannak. Ezek közül is a legösszetettebb kérdésnek az alkotmánymódosítás és a közigazgatási reform tűnik. Az MKP a tavaly teljesítetlen maradt kormányzati prioritások miatt 2001 januárjában

a koalíciós egyeztetések főszereplőjévé vált. Pár nap alatt sikerült elmozdulni a holtpontról a nevesítetlen földek ügyében, ugyanis Dzurinda miniszterelnök személyes közbelépésére egy átmeneti megoldási variáns fogalmazódott meg. Eszerint a települési önkormányzatoknak egyetértési joguk lesz a nevesítetlen földek bérbe adásánál, de a vitás kérdésekben továbbra is egyedül az állami földalap tanácsa dönthetne. A nevesítetlen földek ügyét a Dzurinda-kormány csak a 2006-tal kezdődő időszakban véli teljes mértékben rendezhetőnek, s akkor, a tulajdonjogi rendezés záró szakaszában kerülhetnének csak véglegesen községi tulajdonba a jelenleg tulajdonos nélküli földek. Ezt a megoldást Duray Miklós, az MKP ügyvezető alelnöke a párt vereségeként értékelte, ugyanakkor az MKP elnöksége és a párt Országos Tanácsának január 27-i galántai tanácskozása is úgy döntött, hogy a kérdés átmeneti megoldásaként elfogadja a kormánydöntést.

Nem sokkal megnyugtatóbb a nyitrai egyetem magyar tannyelvű pedagógiai és népművelői karával kapcsolatos kormányzati döntés sem. Hiába tárgyalt Max van der Stoep, az EBESZ kisebbségi főbiztosa is a döntés-előkészítés záró szakaszában Nyitrán, s próbálta meggyőzni az egyetem és az oktatási tárca vezetőit a magyar kar létrehozásának szükségességéről, az oktatási tárca vezető Ftáčnik miniszter nem volt hajlandó megszavazni a koalíciós tanács által előzőleg elfogadott ajánló nyilatkozatot. A miniszter szerint nem lenne szabad a magyar tannyelvű kar létrehozásával elősegíteni az amúgyis gyenge szlovák nyelvtudással rendelkező magyar hallgatók szegregálódását, s ezért legfeljebb a magyar hallgatók számának növelését hajlandó támogatni. A szlovák kormány 2001. január 23-i ülésén ezzel együtt többségi szavazással, Ftáčnik tartózkodása mellett elfogadta azt a kormányzati ajánlást, amely 10 millió koronával (60 millió forintértékben) támogatja az egyetemet, amennyiben annak szenátusa a kar létrehozása mellett dönt. Az előzmények után senkit sem ért váratlanul, hogy Daniel Klivanec, a nyitrai egyetem rektora a kormány döntésére reagálva kijelentette: a magyar kar létrehozását nem tartja kompatibilisnek az egyetem fejlesztési terveivel. Maga Ftáčnik miniszter pedig durva kirohanással válaszolt A. Nagy Lászlónak, a szlovákiai parlament emberi jogi és kisebbségi bizottsága elnökének arra a felvetésére, amely szerint a miniszter pártjának nyíltan hirdetett harcias álláspontjának rendelte alá saját döntését, s ezért nem támogatta a magyar kar létrehozására vonatkozó kormánydöntést.

Az MKP Országos Tanácsának galántai határozata tehát lehetővé teszi, hogy a párt által szorgalmazott kormánydöntések felemás kivitelezése ellenére a párt parlamenti frakciója támogassa majd Szlovákia alkotmányának módosítását. A módosítások révén egyértelművé válnak a hatalmi ágazatok egymás közötti viszonyai, tisztábbá válnak a köztársasági elnöki tisztséghez kötődő jogkörök, az önkormányzati kompetenciák, rendeződik a népszavazás intézményének státusza, s remélhetőleg megszűnik az alkotmány preambulumának szembevető kettőssége a Szlovák Köztársaság államalkotó szubjektumának meghatározásában. Az alkotmánymódosítással kapcsolatos támogató magatartást azonban megnehezítheti a közigazgatási reform terén mutatkozó kötélhúzás. Az MKP igényeinek megfelelő megyei beosztás nélkül a csallóközi, mátyusföldi és Garam-menti magyar többségű területek tartósan hátrányos helyzetbe kerülhetnek, ami sokkal érzékenyebben érezhető majd hatását a szavazóbázis magatartásában, mint a különböző nyelvi, oktatási és kulturális jogok terén kialakult felemás megoldások.

Összességében az MKP kormányzati politikáját az alábbi szempontok alapján minősíthetjük. A kormányzati részvétel vállalása a Meciar-éra következményeinek felszámolásában belpolitikai értelemben kétségkívül helyes döntés volt, de a koalíciós tárgyalások idején az MKP tárgyaló küldöttsége főlegesen fogadta el a politikai mozgásteret szimbolikus tilalomfákkal körülcövekelő előfeltételeket. A kormányprogramban szereplő prioritások közül a kisebbségi kérdés jogi rendezésére irányuló erőfeszítések nem jártak kielégítő eredménnyel, amit a mértéktartó szlovák megfigyelők, elemzők, újságírók is elismernek. Az oktatáspolitikai törekvések közül a legtöbb gondot a magyar tannyelvű tanárképzés hiánya, s általában a magyar anyanyelvű felsőoktatási hallgatók változatlanul alacsony aránya jelenti. Jóllehet sikerült konszolidálni a magyar tannyelvű közoktatási hálózatot és a már korábban is létezett kulturális intézményeket, nem sikerült megeremteni a közösségi identitásépítéshez nélkülözhetetlen magyar múzeumi, könyvtári és tudományos (nyelvi, történelmi, közoktatási, közművelődési stb.) bázisintézményeket. A nyitrai egyetem keretei egyre nyilvánvalóbban nem alkalmasak akárcsak a kolozsvárihoz hasonló multikulturális keretek kialakítására sem, a magyar tannyelvű kar létrehozását pedig az egyetem vezetése immár egy évtizede folyamatosan akadályozza.

A Mikuláš Dzurinda vezette szlovák kormány megpróbált gyökeresen szakítani a Vladimír Mečiar képviselte etatista, centralista és nacionalista szlovák politikai értékrenddel. Ebben az értelemben kétségkívül komoly kisebbségi magyar és magyarországi és európai uniós politikai és biztonságpolitikai érdekek fűződnek ahhoz, hogy a mostani kormánykoalíció – s benne az MKP – végig tudja vinni a négyéves kormányzati ciklust. A kisebbségi nyelvtörvénynek az MKP ellenében történt elfogadása után azt is látni kellett, hogy az Európai Uniónak a hatékony kisebbségvédelemnél is erősebb érdekei fűződnek Szlovákia felzárkóztatásához.

Az MKP-nak tehát pontosan be kellett mérnie ellenállása, tiltakozása, s általában lehetőségei végső határait, hiszen – amint arra fentebb már utaltunk – a mostani és a közeljövőben várható újabb és újabb kormánykoalíciós feszültségek, a megjósolható integrációs kudarcok közepette könnyen rá lehet húzni a magyar párt vezetőire a „vizes lepedőt”. A pártnak a fentiek tudatában folyamatosan mérlegelnie kell a kormánykoalícióon belüli döntések következményeit, és annak lehetőségét is, hogy a számára végképp elfogadhatatlan politikai helyzetben a kormányból való kilépés mellett kell majd döntenie.¹⁸

A 2001. év első három-négy hónapja különösen kritikussnak tűnik, hiszen mind a közigazgatási reform, mind pedig az egészségügyi, oktatási reform, valamint a tulajdonjogi viszonyok rendezése terén meg kell hozni azokat az új átfogó törvényi szabályozásokat, amelyek az EU-integráció politikai alapfeltételei közé tartoznak. Ezek a törvények valamilyen módon érintik majd az MKP kormányzati munkájának megítélését is, tehát nem mindegy, mennyit sikerül az MKP céljaiból, prioritásaiból megvalósítani. A januári részeredmények, felemás megoldások mindenestre azt jelzik, hogy ettől a bizonytalan állagú kormánykoalíciótól még a mostani kiélezett helyzetben sem várható nagyobb támogatás. Az a tény, hogy a tízéves fennállását 2000 januárjában ünneplő Demokratikus Baloldali Párt vezető ideológusa, Peter Weiss a következő választás után várható koalícióban már most felajánlkozott a Mečiar utáni Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom partnerének, arra utal, hogy a vékony jégen táncoló Dzurinda-kormány a kormányzati ciklus utolsó évében, azaz 2002-ben már semmilyen érdemi döntésre sem lesz képes. Ez pedig komoly figyelmeztetés lehet az MKP kormánypolitikusai számára is.

Az MKP a kormányzati felelősség vállalása, a kormánykoalícióból való kilépés súlyos kockázatai miatt sem mondhat le a magyar közösség érdekképviseletének prioritásairól, hiszen ezzel saját választói előtt veszítené el legitimitációját. Az érdekképviseleti munkán túl elemi igény van a kisebbségi közösség és a politikai párt közötti viszony javítására, az akadozó párbeszéd intézményesítésére. A magyar-magyar kapcsolatrendszerben a kormányzati munkával leterhelt MKP igyekezett az elmúlt időszakban megőrizni hagyományos kezdeményező szerepét. Pedig az a tény, hogy a kisebbségi magyar politikai párt közel két éven keresztül mind Romániában, mind pedig Szlovákiában tagja volt a kormánykoalíciónak, rendkívüli és vélhetően a jövőben is ritkán ismétlődő egybeesése a régió országain belüli kedvező politikai fordulatoknak. A bukaresti és pozsonyi kormányzati részvételből adódó lehetőségeket mind a magyar kormány, mind pedig az érintettek igyekeztek ugyan kihasználni a magyar-magyar kapcsolatrendszer megerősítésére, ez a törekvés a hiányzó, illetve váltakozó hatásfokkal működő intézmények következtében csak részeredményeket hozott. A szomszéd országokban élő magyarok magyarországi státuszát és a helyzetükön javítani hivatott magyarországi támogatások törvényi szabályozása mindenesetre minőségi változást jelenthet, ami minden fanyalgás, fenntartás ellenére a felvidéki magyar közösség számára is helyzetük érdemi javulását jelentheti. A Magyarok Világszövetségében kiobbant válság azonban arra is rávilágított, hogy megfelelő politikusi káderutánpótlás hiányában stratégiai fontosságú pozíciókban – Erdély kivételével – nem tudnak a kisebbségi magyar pártok érett és versenyképes politikai reprezentációt kiállítani.

Amennyiben az MKP kormányzati szerepvállalásának első két évet bemutató elemzésünk sokak számára talán túlságosan is visszafogottnak tűnik, a fenti szempontok mérlegelése mellett Csáky Pál fentebb már idézett interjújának záró részén, azt hiszem, szintén érdemesnek látszik közösen eltűnődnünk: „... nagyon könnyű 70-80 éves tapasztalataink alapján sérelmi politikát folytatni. De a 21. században nekünk is előrelépésekre és sikerekre van szükségünk, s azt kell mérlegelnünk, hogy a kisebb előrelépés nem jobb-e, mint egy olyan (magatartás), amely reménytelenséget sugall a közösség felé. Nem a kormányban maradás mellett agitálók, csak azt mondom, hogy minden lépésünket jól meg kell gondolnunk.”¹⁹

IRODALOM

- A regionális vagy kisebbségi nyelvek chartája. Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja, Budapest é. n.*
- Boros Ferenc: *Szomszédunk, Szlovákia. (1993-1999) A diplomata-történész szemével, Kalligram, Pozsony, 2000.*
- Bútora, Martin – Mese nikov, Grigorij–Bútorová, Zora (ed.): *Kto? Prečo? Ako? Slovenské volby `98.* Inštitút pre verejnú otázkú, Bratislava 1999.
- Duray Miklós: *Önrendelési kísérleteink, Méry Ratio, Somorja 1999.*
- Hodossy Gyula (szerk.) *A szlovákiai magyar iskolák története 1949-1999.*
- Kvarda József – Gyurics Piroska (szerk.): *Útmutató a kisebbségi nyelvhasználati törvény gyakorlati megvalósításához különös tekintettel az önkormányzatokra. A Demokratikus és Nyitott Társadalomért Társulás, Somorja 1999.*
- Lanstyák István: *A magyar nyelv Szlovákiában, Osiris Kiadó – Kalligram Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely, Budapest-Pozsony 2000.*
- Mese nikov, Grigorij–Ivantyšin, Michal (ed.): *Slovensko 1998-1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti.* Inštitút pre verejnú otázkú, Bratislava 1999.
- Neszméri Sándor (szerk.): *Az önkormányzatiság jelene és jövője Szlovákiában. A Demokratikus és Nyitott Társadalomért Társulás, Čenkovce 1999.*
- Uő.: (szerk.): *A Szlovák Köztársaság közigazgatási reformjának stratégiája, A Demokratikus és Nyitott Társadalomért Társulás, Somorja 2000.*
- Sersli, Stephanie – Kizsel Vilmos: *A határon átnyúló együttműködések irányvonalai. Ipoly Unió, Balassagyarmat 2000.*
- Tóth Károly (szerk.): *Szerződés a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a jószomszédi kapcsolatokról és a baráti együttműködésről és a vonatkozó nemzetközi dokumentumok. Lilium Aurum, Dunaszerdahely 1995.*

JEGYZETEK

- ¹ A magyar-szlovák ellenzéki együttműködés parlamenti kezdetei 1996 tavaszára datálhatóak, amikor is a harmadik Mečiar-kormány egyértelműen kisebbségellenes lépéseivel szemben az ellenzéki szlovák pártok részéről is el-elhangzottak kritikai észrevételek. Az együttműködés szándékát és politikai lehetőségeit a meghírdített 1997. május 23-24-i szlovákiai népszavazás után kialakult helyzet is tovább növelte. A magyar-szlovák együttműködés genezisére vonatkozóan l. Duray Miklós: *Magyarok a kormányban Pozsonyban és Bukarestben, Magyar Nemzet 2000. október* (az alábbiakban a szerző eredeti kéziratát használom). MTA Kisebbségkutató Intézet Kéziratára (MTA KI Arch.)- A szlovák pártok bizarr ötletét Miroslav Kusý professzor keményen bírálja a *Čo s našimi Madarmi* című könyvében (Bratislava 1999.) Az SZDK anyapártjai és az MKP elnöke által aláírt közös nyilatkozat szövege megtalálható a szlovák kormány honlapján: www.government.gov.sk Spoločné vyhlásenie predsedov strán Slovenskej demokratickej

koalíció a Madárskej koalíció. Ebben a kisebbségek helyzetének alkotmányos rendezését fontos feladatnak tekintették, mivel a korábbi állapot, a meglévő intézmények nem megfelelőek, s ezért azok működését meg kell változtatni. Megállapodtak abban, hogy „a kisebbségek és politikai képviselőik részvétele a közügyek irányításában az államépítés stabilizáló tényezője”. A Dzurinda-kormány igyekezett magát elhatárolni a harmadik Mečiar-kormány tevékenységétől. Ennek érdekében megjelentették a Mečiar-kormány úgynevezett fekete könyvét, amelyben tárcák szerint elemezték az előző kormány hibáit, bűneit. *Analýza zdedeného stavu ekonomiky a spoločnosti (Čierna kniha)*. www.government.gov.sk (Infoservis/dok.sk) – MTA KI Arch. Szlovákia–2000.

² A 20 fős Dzurinda-kormányban időközben több változás is történt, de a magyar kormánytagok változatlanok, csupán a földművelésügyi tárca államtitkári posztján történt 2000 nyarán személyi változás.

³ A koalíciós szerződésről és annak a kormány összeállítására vonatkozó teljesülről ld. részletesen: Reiter József: *A szlovákiai Magyar Koalíció Pártja kormányzati tevékenységének első négy hónapja*. Magyar Kisebbség, Új sorozat (V). 1999. 1., illetve Reiter József – Reiter Szilvia: *A szlovákiai Magyar Koalíció Pártja kormányzati tevékenységének első éve*, Uo. 1999. 4. 190-202.

⁴ *Vládny program vlády Mikuláša Dzurindu z roku 1998*. – www.government.gov.sk MTA KI Arch. – Szlovákia 2000. – A kormányprogram magyar szövegét az Új Szó 1998. november 20-án szintén közreadta. Az emberi jogok következetes betartását a kormányprogram a demokratikus jogállam fontos jellemzőjének mondja, s ennek megfelelően „a szabadság és a szolidaritás társadalmának építését” a Dzurinda-kormány működése egyik kiemelt törekvésének tekinti. Ennek során mindenfajta diszkriminációt és joghátrányt fel kíván számolni, amely a kisebbségek életét nehezíti.

⁵ A belső viták kezelésére és a konszenzuális kormányzati magatartás kialakítására az MKP kezdettől fogva súlyt helyezett a koalíciós tanács intézményére, ahol azonban gyakran a rögtönzés és az MKP-val szembeni kiszorítósdi volt a jellemző. A koalíciós tanácsban hozott döntéseket a kormánytúlésen a kormány tagjai gyakran nem tartják magukra nézve kötelező érvényűnek, s így a politikai egyeztetési folyamat lelassul.

⁶ Hrabko, Juraj: *Informácia o plnení Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky v prvom roku jej činnosti*. www.government.gov.sk. Az MKP kétéves kormányzati tevékenységének értékelése. Központi és kerületi szint. Szepsi, 2000. október 7. MTA KI Arch. – Szlovákia 2000. – *Vyhodnotenie plnenia Programového vyhlásenia vlády SR po 2 rokoch jej pôsobenia*. Uo. – *Vyhodnotenie plnenia Priorit vlády SR na druhý rok jej mandátu*. Uo.

^{6a} *Informácia o plnení*, id. m. A kisebbségi nyelvhasználati törvénnyel kapcsolatos MKP álláspontról külön fejezetben szólunk.

⁷ Bugár Béla: *Hodnotenie činnosti Vlády SR po dvoch rokoch jej pôsobenia*. MTA KI Arch – Szlovákia 2000...

⁸ Lanstyák István: *Az 1999. évi kisebbségi nyelvtörvény, Fórum – Társadalomtudományi Szemle* (1) 1999.2. 75-83. Az MKP fenntartásai ellenére mindent elkövet

annak érdekében, hogy a kisebbségi nyelvhasználati törvény pozitív rendelkezéseit a gyakorlatban is megvalósítsák. Önálló kiadvány ad például útmutatást a törvény végrehajtásáról. Gyuricsek Piroska – Kvarda József: *Útmutató a kisebbségi nyelvhasználati törvény gyakorlati megvalósításához*. A Demokratikus és Nyitott Társadalomért Polgári Társulás, Somorja 1999.

⁹ *Magyar nyomtatványok a hivatalokban. A Galántai Járási Hivatalban élnek a kisebbségi nyelvhasználati törvény által nyújtott lehetőségekkel*, Új Szó (51) 2000. december 14. – Lanstyák, I.: id. m. 77-79.

¹⁰ Az MKP a nyelvi charta 10. Cikkelyében szabályozott közigazgatási nyelvhasználat terén szerette volna elérni, hogy az 1999. évi szlovákiai kisebbségi nyelvtörvény szűkített értelmezésével ellentétben a hivatali kétnyelvűségnek a Charta által megengedett bővebb értelmezése váljék meghatározóvá, egyebek közt azért, hogy a kisebbségek által lakott területeken működő hivatalokban dolgozók számára kötelező legyen a kisebbségi nyelv ismerete. Ezt a szlovákiai kisebbségi nyelvtörvény 7. paragrafusára sem „a közigazgatási szerv”, sem pedig „annak alkalmazottai” számára nem teszi kötelezővé. Kvarda-Gyuricsek: id. m. 28. – A chartával kapcsolatos kormányon belüli vitáról ld. pl. *Nyelvi charta még 2000-ben*, Új Szó (51) 2000. december 6. – *Januárra halasztották a nyelvi chartát. Csáky Pál közlése szerint a dokumentumhoz fűzött magyarázó szöveggel van probléma*, uo. 2000. december 21.

^{10a} Az MKP oktatásügyi prioritásainak megvalósításával kapcsolatosan Csáky Pál is önkritikusan nyilatkozott: A prioritások területén komoly gondok vannak, és tartok attól, hogy a számunkra fontos három prioritás az év végéig nem is teljesül, vagy csak részben, ami komoly helyzetet teremt a kormánykoalícióban. Szeretném viszont korrigálni azokat a sarkított véleményeket, amelyek azt mondják, hogy az MKP kormánykoalíciós tevékenységének az eredménye nullával egyenlő. Ez nem igaz, és bántó a miniszterekre, államtitkárokra, a kerületi és járási vezetőkre nézve. Számos területen komoly előrelépések történtek. P. Vonyik Erzsébet: *Jövő áprilisig minden eldől. Csáky Pál szerint a Magyar Koalíció Párjának minden lépést méltósággal és átgondoltan kell megtennie*, Új Szó (51) 2000. október 23.

¹¹ Kettes magaviselet, Új Szó (51) 2000. november 9. Ugyanebben a lapszámban kétoldalas összeállítás olvasható a tárcák első kétéves teljesítményéről. A legnegatívabb értékelést a magyar napilapban a földművelési tárca kapta: A program nem érdekes, uo. 19. old. Koncoš miniszter nyíltan elutasító magatartását Könözi László, a tárca MKP által állított államtitkára sem tudja megváltoztatni, s Dzurinda miniszterelnök pedig az SDL kivonulásától tartva eddig tétlenül szemlélte a kormány egyik prioritásával nyíltan szembehelyezkedő miniszter ténykedését. – A tisztázatlan tulajdoni háttérű mezőgazdasági földekért komoly politikai és gazdasági küzdelem zajlik a települések érdekvédelmi szervezetei és a magyar lakta falvakat képviselő MKP, illetve a földeket a Mečiar-érában megkaparintó „új földesurak” és a községi tulajdonbavételt akadályozó Állami Földalap között. Erre vonatkozóan ld. pl. *Nevesítetlen új földesurak*. Új szó 2000. október 19. – Fölöttébb figyelemre méltó Csáky Pál miniszterelnökhelyettes nyilatkozata az alkotmánymódosítás kapcsán támasztott MKP-igények érvényesítéséről. Csáky Pál szerint a nyelvi charta ügye rövidesen rendeződik (ezt mutatják a január eleji

fejlemények). „Remélhetőleg a földkérdés is megoldódik. Pontosítottuk ezzel kapcsolatos feltételünket. Szeretnénk, ha egy mondat bekerülne az alkotmánymódosításba, és pedig hogy a községek nemcsak a saját vagyonukkal, hanem a törvény által rájuk ruházott idegen vagyonnal is gazdálkodhatnak. Ez a mondat még nem oldja meg a földkérdést, csak lehetővé teszi a rendezést. Ami az egyetemi kart illeti, elmondtam a kormányfőnek és az oktatási miniszternek is, hogy a chartával kapcsolatban flexibilisek vagyunk, korrekt megoldást akarunk. A földekről is tárgyalunk, mert nagyon komoly érdekek ütköznek. A karról viszont nem tárgyalunk, ebben az esetben vagy-vagy döntést kell hozni. A kormány nem hozhat létre egyetemi kart, de egyértelműen kifejezhet politikai akaratot.” Szentgáli Anikó: *Csak politikai akarat kellene. Kompromisszum a földekről; a karról nincs tárgyalás.* Új Szó (51) 2000. december 14.

¹² Kisebbségvédelmi hiányosságok, Új Szó (51) 2000. november 10.

¹³ Neszméri Sándor (szerk.): A Szlovák Köztársaság közigazgatási reformjának stratégiája. Stratégia reformy verejnej správy v Slovenskej republike. Demokratikus és Nyitott Társadalomért Társulás, Somorja 2000. 4-5.

¹⁴ A szlovák kormány 2000. június 28-i 2000/491. sz. döntését ld. a www.government.gov.sk honlapon. Ni ěnanský kormánybiztos „A közigazgatás decentralizálásának és modernizálásának alapelvei” című tanulmányáról ld. Gaál László: *Sán-tít az etnokulturális elv. Viktor Ni ěnanský kormánybiztos közigazgatási reformtervezetében tizenkét megye és a jelenlegi járások szerepelnek.* Új Szó (51) 2000. szeptember 21. A tervezetben kialakított megyék területi felosztását ábrázoló térképet, s annak statisztikai melléklete: Návri ězemměho a správneho usporiadania Slovenskej republiky – MTA KI Arch. Szlovákia 2000.

¹⁵ Slovenská republika. Administratívne usporiadanie. Az MKP közigazgatási tervezetének térképe, MTA KI Arch. Szlovákia 2000. – „Egyedül a közigazgatási reformról tartott szavazásnál tör-tént figyelmetlenség, ez tény. A miniszterelnök úr azt kérdezte, ki van a beteresz-tés mellett és ki tartózkodott. A tartózkodásnál ketten föltettük a kezünket, a har-madik nem. Az újságíró viszont azt kérdezte az interjúbán, hogy megszavazta-e a három magyar miniszter az előterjesztést. Azt válaszoltam, hogy nem, és ez nem volt föltetjékoztatás. Elismerem viszont, hogy ez ravasz fogalmazás volt. Úgy ér-zem, a magyar sajtóban drámái, szinte már a végső ítéletet idéző hangnemű írá-sok jelennek meg, amelyek azt sugallják, hogy itt kell hagyni csapat-papot, és az MKP-nek ki kell lépnie a kormányból. Az Országos Tanácson is elmondtam, hogy egy demokratikus pártban minden kérdést fel lehet vetni, ha felmerül a kor-mányból való kilépés gondolata, akkor arról szavazni és korrekt módon dönteni kell.” P. Vonyik Erzsébet: *Fövő áprilísig minden eldöl... id. m.* Új Szó (51) 2000. októ-ber 23. – Bugár Béla, az MKP elnöke szerint a közigazgatási reform előkészítésé-ben a koalíció valamennyi tagja hibázott. Az MKP részéről a párt elnöke Csáky Pál magatartását hibáztatja, amiért az nem vállalta a kormány 2000. június 28-i ülésén a nyílt konfrontációt a megyehatárok kijelölésének kérdésében: „Akkor kellett volna azt mondani: határozati javaslatunk az, hogy ezekből a járásokból alakuljon egy megye, vagy ha ez nem megy, mert nem fogadják el, akkor annyit lehet mon-

dani, hogy a határozat néhány része függőben marad, amíg nem egyezünk meg. Hiba volt, hogy akkor Csáky alelnök ezt nem mondta el.” Grendel Ágota: *Döntő a közigazgatási reform. Bugár Béla, az MKP elnöke: „Vannak kis eredmények, fajsúlyos döntéseket, sajnos elodáztunk.”* Új Szó (52) 2001. január 2.

¹⁶ „Meg kell erősíteni a helyi önkormányzatok hatásköreit; létre kell hozni a megyék teljes értékű önkormányzatait; megyei és önkormányzati vagyronról szóló jogszabályokat kell előterjeszteni; szükséges az önkormányzatok finanszírozását szabályozó törvények kidolgozása; november végéig színvonalas törvényt kell előterjeszteni a helyi és megyei szintű önkormányzati választásokról. A demokraták szerdán minderről koalíciós partnereiket is tájékoztatták. Ni ěnanský pozitívan értékelte, hogy az MKP nem utasította el javaslatukat. »Tudomásul vették és megtárgyalják a párt szakembereivel« – tette hozzá Nizěnanský, aki szerint a hátralevő másfél hónapban van esély kompromisszumra. »A közigazgatási reform nemcsak a kormányprogram prioritásai között szerepel, hanem rendkívül fontos a decentralizáció végrehajtása, az újbóli központosítás megakadályozása, valamint a nemzetiségek és etnikumok hazánkban való békés együttélése szempontjából is. Ezenkívül euroatlanti integrációnk egyik feltétele.« Ni ěnanský felvetésére Kvarda József az MKP önkormányzati ügyekért felelős elnökhelyettese reagált: szerinte a szlovákiai magyarokra nézve hátrányos megyehatárokért nem jelenthet kárpótást az önkormányzati választások magyarságra nézve kedvező módosítása, hiszen az elmúlt évek azt mutatják, minden kormány a maga szája íze szerint módosítja a választójogi törvény előírásait”. Szentgáli Anikó: A megyehatárok tologatása helyett jó választási törvényt javasol a kormánybiztos. A DS öt áthidaló pontja, Új Szó, 2000. október 13.

^{17a} Bugár Béla: Hodnotenie, i.m. (vö. a 7 sz jegyzettel)

¹⁷ Hříb, Štefan: Rok odkrytých karát. Domino fórum, 2000. 51-52. 4. p.

¹⁸ Erre vonatkozóan érdemes Csáky Pál miniszterelnök-helyettes értékelését idézni: „A politikus abban különbözik az újságírótól, hogy az alapkérdésre, ha tudnia nem is, de sejtienie kell a választ. Az alapkérdés pedig így hangzik: mi lesz holnap? És ez a mi felelősségünk, mi fogunk a választók elé állni, és kérni a bizalmukat. Bárhol fordulok is meg, azt tapasztalom, kormánytagságunkban az emberek annak a garanciáját látják, hogy a kabinet nem tesz magyarelles lépéseket. Úgy érzem, hogy a szlovákiai magyar sajtó és a politikusaink sok olyan dolgot sugallnak, amelyek a helyzetet drámaibbá igyekeztek festeni. (...)Senkitől nem várom el, hogy a kormányt dicsérje, mert sajnos, nem igazán jól működik. Azzal, hogy a szlovákiai magyarok felé katasztrófaképet sugallunk, nem hiszem, hogy segítünk, függetlenül attól, hogy az MKP esetleg választút elé kerül. Nekem nem okoz majd gondot aláírni a lemondásomat.” P. Vonyik Erzsébet: *Jövő áprilisig minden eldől... id. m.* Új Szó (51) 2000. október 23

¹⁹ Uo.

LÁSZLÓ SZARKA

The role of the Hungarian Coalition Party (HCP) in the Slovakian Government

After the parliamentary elections held in November 1998 in Slovakia the HCP became a member of the newly established government in Bratislava. The author, having examined the events of the last two years, points out that the participation of the Hungarian Coalition Group (HCP) in the government was an exceptionally correct decision but during the coalition debates the delegation of HCP accepted in vain the preconditions while one was hindered in his liberty.

The priorities of government program, in order to settle the problems of minorities on legal grounds, were not satisfactory that is accepted as being true by the moderate observers, analysts, and journalists as well. Among the efforts in the politics of the education, the biggest concern was the lack of the teacher's training in Hungarian and also the unchanged low percentage of the ethnic Hungarians in further educations. No doubt that one succeeded in consolidating the public education in Hungarian but one couldn't manage to save the museums, library and academical institutions indispensable for public identity.